

Kacper Kulczycki

Zadanie S

Statystyka pomiarów jądrowych

Warszawa 2002

Wstęp

Celem doświadczenia było zbadanie rozkładu częstości rozpadów $\beta^{137}\text{Cs}$ oraz porównanie ich z rozkładami teoretycznymi: rozkładem Poisson'a - słabe źródło i rozkładem Gauss'a - źródło silne.

Teoria

Słabe źródła promieniowania dają rozkład ilości rozpadów (w stałej jednostce czasu) opisywany wzorem Poisson'a :

$$P(x) = \frac{\mu^x e^{-\mu}}{x!}$$

Mocne zaś wzorem Gauss'a:

$$P(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} \exp\left(-\frac{(x - \bar{x})^2}{2\sigma^2}\right)$$

W obu przypadkach wartość średnia (oczekiwana) opisywana jest wzorem:

$$\bar{x} = \mu = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Natomiast dyspersja wynosi:

$$\sigma = \sqrt{\frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}$$

Ale dla rozkładu Poisson'a da się zauważyć, że:

$$\sigma = \sqrt{\bar{x}}$$

Natomiast niepewność dyspersji:

$$\Delta\sigma = \frac{\sigma}{\sqrt{2n-2}}$$

Z kolei odchylenie standartowe średniej:

$$\sigma_{\bar{x}} = \sqrt{\frac{1}{(n-1)n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}$$

Natomiast test zgodności χ^2 dla k punktów pomiarowych, o teoretycznych (oczekiwanych) wartościach x_t , i doświadczalnych x_d :

$$\chi^2 = \sum_{i=1}^k \frac{(x_{t,i} - x_{d,i})^2}{x_{t,i}}$$

Liczba stopni swobody charakteryzująca poszczególne rozkłady (przy S przedziałach, o niezerowych liczbach prób):

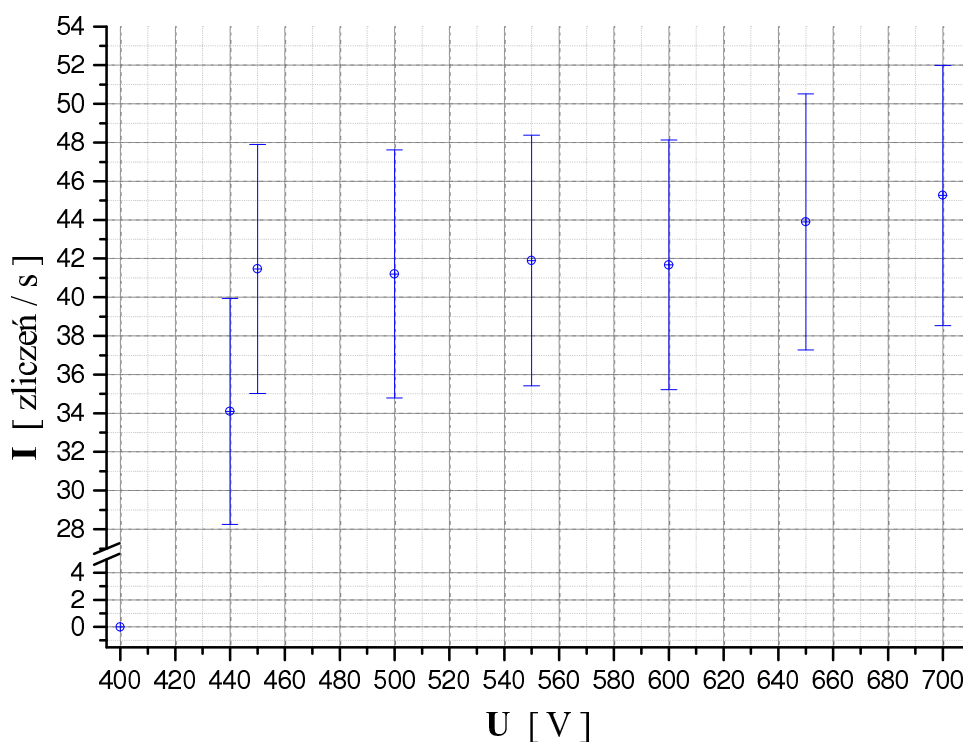
Poisson'a:

$$\gamma = S - 2$$

Gauss'a

$$\gamma = S - 3$$

Wyniki i wnioski

wyk.1 Zależność intensywności zliczeń od napięcia na liczniku G-M

Z wykresu widać, że, tak jak i w poprzednim ćwiczeniu za punkt pracy należy przyjąć napięcie **U = 600 V.**

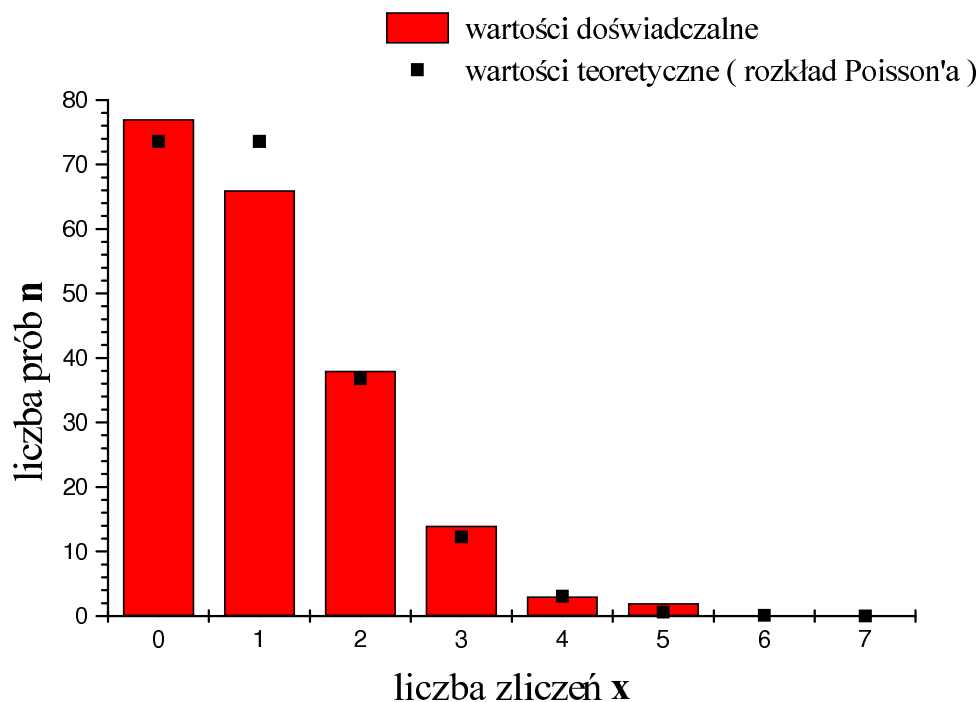
Rozkłady:

Poisson'a dla $\mu = 1$

$\bar{x} = 1,030 \pm 0,072$ test 3σ potwierdza zgodność μ i $\bar{x}$

$\sigma = 1,01 \pm 0,05$ z obu wzorów zgodne (test 3σ) wartości ($\sigma = 1,07$ ze wzoru na dyspersję, 1,01 z pierwiastka z $\bar{x}$)

$\chi^2 \cong 1,57$ czyli $P_{\nu=2}(\chi^2 > 1,57) \cong 0,46$ test χ^2 potwierdza zgodność teorii z doświadczeniem

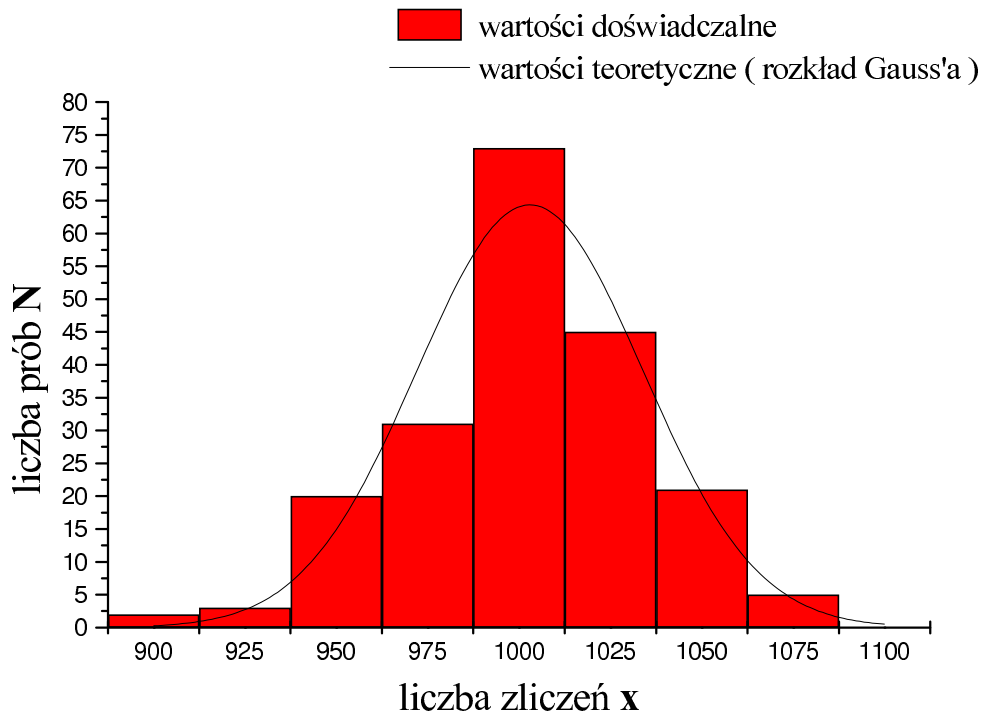
wyk.2 Wykres zależności liczby prób od liczby zliczeń (teoretyczna przybliżenie rozkładem Poisson'a)

Guss'a dla $\mu = 1000$

$\bar{x} = 1003,3 \pm 2,2$ test 3σ i w tym przypadku potwierdza zgodność μ i $\bar{x}$

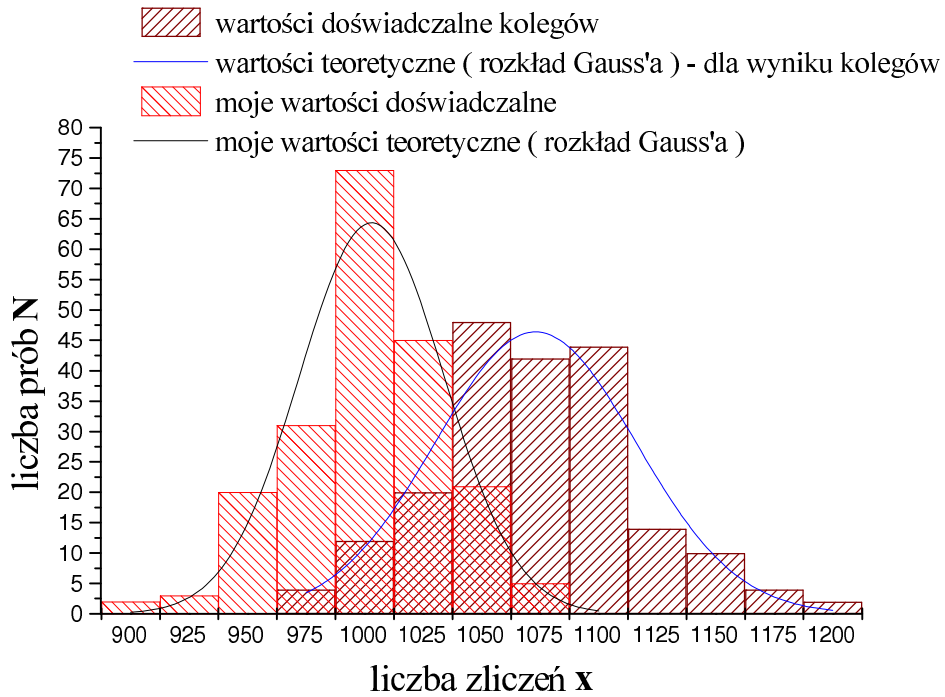
$\sigma = 31,4 \pm 1,6$

$\chi^2 \cong 7,89$ czyli $P_{\nu=2}(\chi^2 > 7,89) \cong 0,019$ test χ^2 również potwierdza zgodność teorii z doświadczeniem

wyk.3 Wykres zależności liczby prób od liczby zliczeń (teoretyczne przybliżenie rozkładem Gauss'a)

Porównanie z wynikami kolegów:

wyk.4 Wykres zależności liczby prób od liczby zliczeń (teoretyczne przybliżenie rozkładów Gauss'a)

Jak widać doświadczenie, które wykonałem odniosło zamierzony skutek. Zostało poprawnie zaplanowane (dobór intensywności promieniowania próbki).

W porównaniu z kolegami uzyskałem lepsze wyniki w rozkładzie Gauss'a bliższe planowanej wartości (ich wartość średnia wynosiła $1072,6 \pm 3,0$ zliczeń, przy dyspersji $42,7 \pm 2,1$). Wynikało to jednak, głównie z aktywności samych próbek. Moja, przy minimalnej odległości od okienka komórki G-M wymagała 13 sekund, aby nastąpiło ok. 1000 zliczeń. Próbka kolegów była aktywniejsza i ich układ rejestrował 1000 zliczeń w ciągu ok. 4 sekund.

Na poprzednich ćwiczeniach szacowaliśmy błąd związany z refleksem mierzącego na 0,2 sekundy. Widać, więc że przy tak różnych czasach pomiaru szybkość reakcji badaczy miała różny wpływ na wykonane pomiary (na korzyść dłuższych pomiarów).

Ostatecznie należy stwierdzić, że chociaż obie zmierzone wartości są zgodne na poziomie 3σ , ze sobą jak i z planowaną wartością, to na odstępstwa kolegów musiały złożyć się jeszcze inne istotne czynniki.